

تأثیرات گردشگری در فضاهای پیراشهری صحنه

پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۸/۲۰

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۴/۲۶

صفحات: ۱۰۱-۱۱۸

مسعود صفری علی اکبری؛ استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

روستاهای پیراشهری با توجه به ساختار و کارکرد متفاوت با دیگر روستاها، از نمونه روستاهایی محسوب می‌شوند که می‌توان تأثیرات گردشگری را در آن‌ها به‌خوبی مطالعه نمود. در این پژوهش سعی شده که تأثیرات این رویکرد در روستاهای گردشگری در پیرامون شهر صحنه در استان کرمانشاه بررسی و تفاوت‌ها مشخص گردد. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر گردآوری داده‌ها از طریق روش میدانی است. در این پژوهش روستاهای پیراشهری صحنه شامل سه روستای درکه، بیدسرخ و گروس علیا مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. جامعه آماری پژوهش برابر با ۱۷۴۹ نفر بوده است. بر اساس فرمول کوکران، نمونه آماری در سطح ساکنان روستایی به تعداد ۳۱۵ نفر محاسبه شد. روایی پرسش‌نامه از طریق ۱۰ نفر از محققان و پایایی آن نیز با تکمیل ۳۰ پرسش‌نامه و با آلفای کرونباخ بیشتر از ۰/۷۰ تأیید شد. نتیجه نشان داد که اثرات اقتصادی، اجتماعی و کالبدی گردشگری در مناطق پیراشهری در سطح کمتر از ۰/۰۵ معنادار بوده‌اند. بیشترین تأثیرگذاری گردشگری مربوط به اثرات کالبدی و اجتماعی به ترتیب با مقدار ۳/۶۶۸ و ۳/۶۱۴ بوده است. آزمون کروسکال والیس نیز از وجود تفاوت درزمینه تأثیرات گردشگری در مناطق پیراشهری (درکه، گروس علیا و بیدسرخ) اشاره دارد. نتیجه آزمون فریدمن درزمینه اولویت‌بندی اثرات توسعه گردشگری نشان داد که شاخص افزایش کارهای جمعی و مشارکتی با میانگین رتبه‌ای ۲۹/۶۷، بیشترین تفاوت را داشته است. درمجموع گردشگری، می‌تواند به‌عنوان یک رویکرد توسعه‌ای، تغییرات قابل توجهی در فضاهای پیراشهری ایجاد نماید.

چکیده

واژه‌های

کلیدی:

گردشگری،
مناطق
پیراشهری،
روستای هدف،
شهر صحنه

امروزه توسعه به بخش‌های مختلف اقتصادی وابسته است و در این راستا گردشگری نقش مهمی دارد. گردشگری یکی از رویکردهای مهم محسوب می‌شود که می‌تواند به توسعه اقتصادی و توزیع عادلانه درآمد کمک نماید (Richards, 2020: 4). بدون شک، گردشگری و توسعه آن می‌تواند به بروز اثرات مختلف منجر شود که همیشه منفی نیستند. توسعه زیرساخت‌های گردشگری، تسهیلات و جاذبه‌ها، محیط طبیعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد که حضور گردشگران و فعالیت‌های آن‌ها در مقصد، اثرات مثبت و مستمری را هم در محیط طبیعی و هم در محیط انسانی ایجاد می‌کند (Belotti, 2019: 84). لذا در نظر داشتن توسعه پایدار و مسئولانه در زمینه گردشگری و توسعه آن امری حیاتی است (Eichelberger et al, 2021: 38). این توسعه باید به گونه‌ای باشد که به پایداری محیط طبیعی و حفظ تنوع زیستی کمک کند. همچنین، باید این نکته را در نظر داشت که توسعه زیرساخت‌ها و تسهیلات گردشگری باید با رعایت محدودیت‌های محیطی و اجتماعی انجام شود (Xu et al, 2021: 324). بنابراین می‌توان گفت که توسعه گردشگری به شکلی پایدار و مسئولانه، می‌تواند به ارتقای کیفیت زندگی مردم مناطق مختلف جهان، حفظ محیط زیست و توسعه اقتصادی کمک کند (Chang et al, 2020: 6). این مسئله نیازمند همکاری بین حوزه‌های مختلف از جمله دولت، بخش خصوصی و جامعه محلی است تا باهم، گردشگری را به یک عامل مؤثر در توسعه پایدار تبدیل کنند (Musavengane, 2019: 789).

صنعت گردشگری با اهمیت بسیار بیشتری نسبت به رشد اقتصادی و اشتغال‌زایی در سراسر جهان، مواجه است. با استفاده از این صنعت، می‌توان فرصت‌های مناسب برای حفظ و افزایش آن‌ها را شناسایی کرد، آگاهی مردم را افزایش داد و فرهنگ‌ها را ترویج کرد (Suryawati et al, 2021: 76). همچنین، این صنعت می‌تواند به کاهش تنش‌های سیاسی در سطح محلی و بین‌المللی کمک کند (Osin et al, 2021: 306). بنابراین گردشگری انواع مختلفی دارد و یکی از مهم‌ترین آن‌ها، گردشگری روستایی است که می‌تواند در چارچوب برنامه‌ریزی منطقه‌ای بر پایه منطقه (Ramadhani et al, 2021: 75) و با توجه به رهیافت‌های اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و زیست‌محیطی، به عنوان عاملی مهم در توسعه همه‌جانبه روستایی و در مقیاس وسیع‌تر به عنوان یک عامل تأثیرگذار در توسعه منطقه‌ای، نقش مهمی ایفا کند (Lwoga & Maturo, 2020: 776). گردشگری روستایی منجر به زنجیره‌ای از فعالیت‌های اقتصادی و خدماتی می‌شود (Lubis et al, 2020: 325). این نوع گردشگری می‌تواند با بهره‌گیری از مدیریت روستایی مطلوب و بهینه، تعداد زیادی از فعالیت‌های اقتصادی را ایجاد کند. اما برای شکل‌گیری گردشگری پایدار در روستاها، نیاز به مدیریت مناسب و بهینه و هدایت صحیح گردشگری است (Aji, 2020: 46).

برخی از روستاهای گردشگری به واسطه شرایط جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی و گردشگری، با دیگر روستاها متفاوت بوده که روستاهای پیرامون شهرها از بارزترین آن‌ها محسوب می‌شوند. شهرها با توجه به جایگاه و مرکزیت آن در مناطق تحت پوشش خود همواره تأثیرات متنوعی بر سکونتگاه‌های پیرامون خود دارند (Hou et al, 2020: 23). فاصله سکونتگاه‌ها از شهر، تأثیرگذاری آن‌ها را روی برخی شاخص‌ها کاهش می‌دهد. به همین دلیل، سکونتگاه‌های نزدیک به شهرها، بیشترین تأثیرات را از شهرها دریافت می‌کنند (Paul et al, 2020: 595). تأثیرات شهرها بر سکونتگاه‌های پیرامونی، به دو صورت مثبت و منفی ممکن است باشد و بستگی به نقش و جایگاه شهر دارد (Gururani, 2020: 976). شهرهای صنعتی بیشترین تأثیر را با نقش آفرینی صنعتی نشان می‌دهند و شهرهای خدماتی

بیشترین تأثیر خود را با تأثیر خدماتی بر سکونتگاه‌های پیرامونی نشان می‌دهند. بنابراین، وجود یک رابطه قوی بین نقش آفرینی شهرها و محیط پیرامون آن ممکن است وجود داشته باشد (Yao et al, 2019: 2207).

برخی از روستاهای پیرامون شهرها، روستاهای گردشگری هستند. این روستاها به واسطه منابع و جاذبه‌های گردشگری از یکسو (Chen & Chen, 2020: 22) و همچنین مجاورت و نزدیکی به شهرها از سوی دیگر، تغییرات و تحولات گسترده‌تری را نسبت به دیگر شهرها تجربه می‌نمایند (Bertocchi & Visentin, 2019: 6). روستاهای گردشگری در پیرامون شهرها، اغلب دارای ساختارهای بافتی و فضایی متناسب با فعالیت‌های گردشگری هستند. این روستاها برای جذب گردشگران، باید دارای امکانات و خدمات گردشگری مناسبی باشند که شامل اقامتگاه‌های بومی، رستوران‌ها، کافی‌شاپ‌ها، فروشگاه‌های محلی، موزه‌ها و جاذبه‌های گردشگری متنوع است (Putro et al, 2021: 374). در مجموع، روستاهای گردشگری در پیرامون شهرها باید دارای ساختار و فضاهایی باشند که بتوانند گردشگران را جذب کرده و برای آن‌ها امکانات و خدمات گردشگری را فراهم کنند، همچنین باید از منابع طبیعی و محیط‌زیست محافظت شود تا به دوام و پایداری آن‌ها توجه شود (Chai et al, 2021: 9).

در راستای این پژوهش تحقیقات متنوعی وجود دارد. آندراز و همکاران (۲۰۱۹)، نتیجه می‌گیرند که گردشگری به تمرکز بخشیدن فعالیت اقتصادی در بزرگ‌ترین منطقه کشور و کاهش فاصله بین مناطق دوم و سوم کمک کرده است و در واقع گردشگری در همه مناطق اثرات مثبت بر اقتصاد کشور دارد. داسیک و همکاران (۲۰۲۰) در بررسی عملکرد توریسم در توسعه روستایی نتیجه گرفتند که گردشگری می‌تواند به احیای روستاها کمک نماید و سبب ایجاد شغل، حفظ مشاغل، افزایش علاقه به ماندگاری مردم، سرمایه‌گذاری و ایجاد فرصت‌های جدید منجر شود. میکولیک^۱ و همکاران (۲۰۲۱) نتیجه گرفتند که گردشگری اثرات مختلفی از جنبه افزایش قیمت مسکن و آسیب‌پذیری محیط داشته و فصلی بودن گردشگری در منطقه مورد مطالعه از مهم‌ترین دلایل است. تانگ^۲ (۲۰۲۳) نشان داد که توسعه گردشگری یک رویکرد مطلوب برای توسعه متوازن است و در این زمینه اقتصاد دیجیتال می‌تواند به رشد گردشگری کمک نماید. بالوچ^۳ و همکاران (۲۰۲۳) نتیجه گرفتند که گردشگری با ایجاد فرصت‌های شغلی و ظرفیت‌های تازه در یک منطقه می‌تواند به کنترل و مدیریت منابع محیطی کمک نماید.

امینی و همکاران (۱۳۹۴) نتیجه گرفتند که گردشگری، تأثیرات مثبتی برای جامعه روستایی دارد و به تغییر و اثرات اقتصادی گردشگری اشاره داشته‌اند. ذال و همکاران (۱۳۹۵) به بعد اقتصادی گردشگری تأکید کرده‌اند و اثرات این بخش را بر جامعه محلی پررنگ‌تر دانسته‌اند. اصغری و جعفری (۱۳۹۷) در بررسی اثرات گردشگری در مناطق روستایی نتیجه گرفتند که در فصول مختلف، رابطه معناداری بین ورود گردشگران و ایجاد اشتغال و درآمد جوامع روستایی وجود دارد. صفری علی‌اکبری و صادقی (۱۳۹۸) در بررسی نقش گردشگری شهر ایزده در تحولات روستاهای پیرامونی نشان دادند که گردشگری شهر ایزده در چهار بعد اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی بر روستاهای پیرامون تأثیرگذار بوده است. بیشترین نقش گردشگری مربوط به مؤلفه اقتصادی و سپس مؤلفه اجتماعی بوده است. همچنین

¹ Andraz

² Dašić

³ Mikulić

⁴ Tang

⁵ Baloch

اینکه تفاوت معناداری میان روستاها از نظر مؤلفه اقتصادی وجود دارد. صفری علی اکبری و صادقی (۱۳۹۹) نتیجه گرفتند که بیشترین اثر اجتماعی گردشگری در مناطق پیراشهری، مربوط به کاهش مهاجرت و تثبیت جمعیت و همچنین افزایش خانه‌های دوم در روستا؛ بیشترین تأثیر از نظر اقتصادی مربوط به شاخص افزایش فرصت‌های شغلی و گسترش مشاغل خدماتی و همچنین بیشترین اثر کالبدی گردشگری در روستا مربوط به شاخص نگهداری و مرمت آثار تاریخی بوده است. پیرانی و همکاران (۱۴۰۰) در بررسی اثرات اقتصادی و اجتماعی گردشگری در روستاهای پیرامونی نتیجه گرفتند که شاخص مصرف‌گرایی و الگو برداری روستاییان از بالاترین رتبه و شاخص بهبود وضعیت آموزش در روستا پایین‌ترین رتبه را کسب نموده‌اند.

روستاهای پیراشهری صحنه در استان کرمانشاه از جمله مناطقی است که این موضوع در آن قابل مشاهده است. در پیرامون شهر صحنه، روستاهای گردشگری شامل درکه، بیدسرخ و گروس علیا استقرار دارند که در فاصله کمتر از ۳ کیلومتر، تأثیرات قابل توجهی از شهر صحنه پذیرفته‌اند. این روستاها در طی دهه گذشته به‌ویژه از سال ۱۳۹۱ تاکنون، بخش زیادی از گردشگران استانی و حتی در سطح ملی از استان‌های هم‌جوار را جذب نموده‌اند. آمار رسمی در زمینه تعداد گردشگر وجود ندارد، اما بر اساس آمار محلی، از سال ۱۳۹۱ تاکنون، به‌طور متوسط بیش از ۵ هزار نفر در طول سال از جاذبه‌های گردشگری سه روستا بازدید نموده‌اند که در طی چند سال گذشته نیز یک‌روند افزایشی را داشته است. نکته مهم دیگر این روستاها در فصل بهار و تابستان، بیشترین گردشگر را در طول سال پذیرا هستند. این روستاها به‌واسطه منابع و جاذبه‌های گردشگری اعم از طبیعی و تاریخی، همواره به‌عنوان مقاصد توسعه گردشگری شناخته شده‌اند. از مهم‌ترین جاذبه‌های گردشگری پذیر فضاهای پیراشهری می‌توان به تپه گروس، سراب گروس، سراب بیدسرخ، تپه بیدسرخ، رودخانه درکه، صنایع دستی، طبیعت بکر و همچنین باغات روستاها اشاره نمود. همین تنوع جاذبه‌های گردشگری یکی از دلایل عمده رونق گردشگری و استقبال گردشگران از این روستاها است. علاوه بر ثبت برخی منابع و آثار گردشگری به‌عنوان اثر ملی از جمله سراب بیدسرخ و همچنین سراب گروس در جذب گردشگر و معرفی این روستاها به‌عنوان مقاصد گردشگری مؤثر بوده است.

آنچه به‌عنوان یک مسئله می‌تواند مورد توجه قرار گیرد همین بحث پیراشهری بودن این روستاها و از سوی دیگر تغییرات توسعه گردشگری می‌باشد؛ چراکه این روستاها از لحاظ جغرافیایی نسبت به شهر صحنه و همچنین به‌واسطه جاذبه‌ها یا منابع گردشگری با دیگر روستاها متفاوت می‌باشند و همین مسئله باعث می‌شود که این روستاها از جنبه اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی با توجه به بعد گردشگری مورد مطالعه قرار گیرند. اهمیت و ضرورت موضوع هم از لحاظ نظری با توجه به اهمیت گردشگری روستایی بسیار مهم است و هم از لحاظ کاربردی با توجه به ویژگی‌های جغرافیایی روستاهای مورد مطالعه. در مجموع بررسی تحقیق با موضوع گردشگری روستاهای پیراشهری به دلیل اهمیت ویژه‌ای که برای توسعه پایدار گردشگری دارد، بسیار ضروری و مهم است. مطالعه این مسئله از یکسو به شناخت درست از تغییرات روستاها در پیرامون شهرها کمک می‌کند و از سوی دیگر تأثیرات توسعه گردشگری در این‌گونه روستاها (روستاهای پیراشهری) نیز شناسایی و میزان تأثیرگذاری شهر صحنه در این زمینه نیز تعیین می‌شود. در نتیجه با این شناخت، می‌توان یک برنامه‌ریزی مطلوب و آینده‌نگر را تدوین و ارائه نمود.

روش‌شناسی

این تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی و با توجه به هدف کاربردی است. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر گردآوری داده‌ها از طریق روش میدانی (پیمایشی) است. در این پژوهش با توجه به موضوع مورد مطالعه که قلمرو روستاهای گردشگری پیرامون شهرها را شامل می‌شود، روستاهای پیراشهری صحنه در استان کرمانشاه می‌باشند. جامعه آماری تحقیق را ساکنان سه روستای درکه، بیدسرخ و گروس علیا در پیرامون شهر صحنه تشکیل داده‌اند. جمعیت روستایی آن‌ها برابر با ۱۷۴۹ نفر بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). بر اساس فرمول کوکران، نمونه آماری برای این تحقیق در سطح ساکنان روستایی به تعداد ۳۱۵ نفر محاسبه شد. پرسشگری به صورت تصادفی در سطح مردم انجام گرفت. در نمونه‌گیری تصادفی بدون جایگذاری، احتمال انتخاب تمام نمونه، یکسان و برابر می‌باشد. در این تحقیق واحد تحلیل، فرد است که بر اساس سطح تحلیل، خرد به حساب می‌آید. روایی پرسش‌نامه از طریق ۲۰ نفر از اساتید و محققان مرتبط مورد تأیید قرار گرفت. همچنین با تکمیل ۳۰ پرسش‌نامه خارج از نمونه آماری، پایایی آن نیز انجام و مورد تأیید قرار گرفت. در جدول (۱) روستاهای پیراشهری مورد مطالعه جهت عملیات پرسشگری مشخص شده است. برای مشخص کردن تعداد نمونه در هر روستا از روش انتساب جمعیت استفاده شد.

جدول ۱. روستاهای هدف و حجم نمونه

روستا	جمعیت	خانوار	حجم نمونه (پرسشنامه)
درکه	۹۵۶	۳۰۱	۱۷۲
بیدسرخ	۷۰۵	۲۳۰	۱۲۷
گروس علیا	۸۸	۲۳	۱۶
جمع	۱۷۴۹	۵۵۴	۳۱۵

منبع: نگارنده، ۱۴۰۲

در جدول (۲)، شاخص‌ها، متغیرها و تعداد آن‌ها به همراه آلفای کرونباخ محاسبه شده جهت پایایی پرسش‌نامه گزارش شده است. بر اساس نتایج این جدول، پایایی پرسش‌نامه مورد تأیید قرار گرفته است؛ چراکه مقادیر آلفای کرونباخ برای شاخص‌های پژوهش، بیشتر از ۰/۷۰ محاسبه شده که مورد تأیید و قابل قبول است. طیف موردسنجش متغیرهای پژوهش، طیف لیکرت از نوع ۵ گزینه‌ای (خیلی کم تا خیلی زیاد) بوده است.

جدول ۲. شاخص‌ها، متغیرها و آلفای کرونباخ

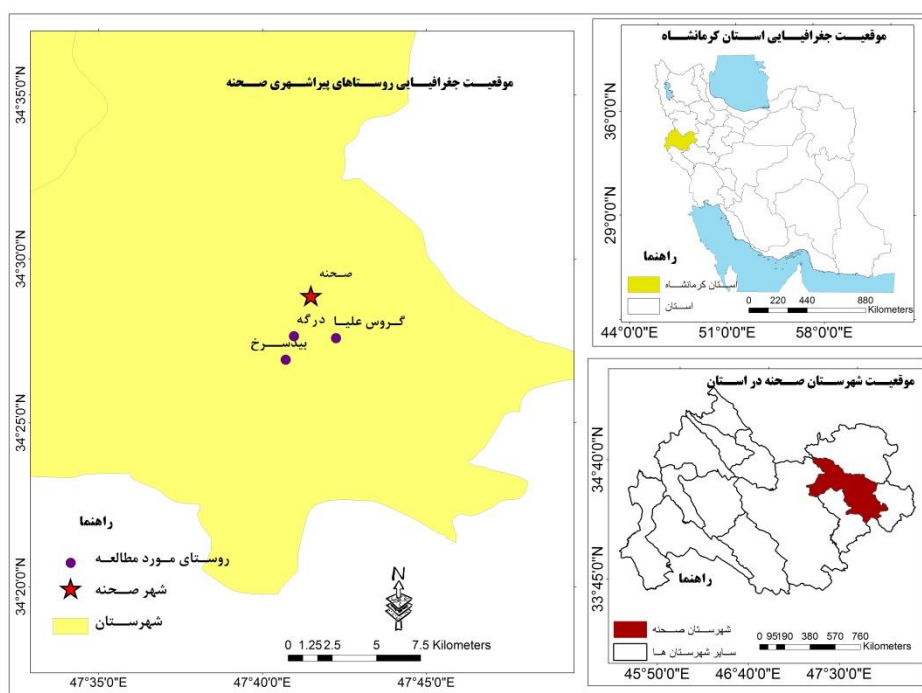
شاخص‌ها	متغیر	مقدار ضریب آلفای کرونباخ	منابع نمونه
تأثیرات اقتصادی گردشگری	۱۱	۰/۷۸	مهدوی و همکاران، ۱۳۸۷؛ بدری و همکاران، ۱۳۸۸؛ رحمانی فیروزجاه و همکاران، ۱۳۹۴؛ صفری و صادقی، ۱۳۹۹؛ خداپناه، ۱۴۰۱
تأثیرات اجتماعی گردشگری	۱۲	۰/۸۱	
تأثیرات زیست‌محیطی گردشگری	۹	۰/۷۷	
تأثیرات کالبدی گردشگری	۱۰	۰/۷۹	Lubis et al,2020., Dašić et al,2020., Mikulić et al,2021., Eichelberger et al,2021

منبع: نگارنده، ۱۴۰۲

^۱ . Cochran formula

^۲ . Cronbach's alpha

محدوده مورد مطالعه روستاهای پیراشهری صحنه در استان کرمانشاه است. شهر صحنه در ۴۷ درجه و ۴۷ دقیقه طول جغرافیایی و ۳۴ درجه و ۲۸ دقیقه عرض جغرافیایی و در بلندی ۱۳۸۰ متری از سطح دریا واقع است. رود گاماسیاب از ۸ کیلومتری جنوب شهر صحنه عبور می کند. بر اساس سرشماری سال ۱۳۷۵، جمعیت شهر صحنه برابر با ۳۱۰۴۸ نفر و در سال ۱۳۹۵ برابر با ۳۵۵۰۸ نفر بوده است. بنابراین روند جمعیت یک روند صعودی بوده است. در این پژوهش، روستاهای پیراشهری و هدف گردشگری در پیرامون شهر صحنه مورد تأکید قرار گرفته اند. به عبارت دیگر روستاهایی که اولاً گردشگری بوده و ثانیاً جز روستاهای پیراشهری محسوب می شوند، مورد مطالعه بوده اند. این روستاها عبارتند از روستای گروس علیا، درکه و بیدسرخ. این روستاها در فاصله حداکثر ۳ کیلومتری از شهر صحنه قرار گرفته اند که از لحاظ توپوگرافی نیز دسترسی مطلوبی با شهر صحنه دارند. جمعیت این روستا بالغ بر ۱۷۴۹ نفر بوده است. همچنین ذکر اینکه نکته مهم است که روستاهای پیراشهری دارای جاذبه های متنوع طبیعی و فرهنگی قابل توجهی در زمینه گردشگری هستند. شکل (۱) موقعیت جغرافیایی روستاهای مورد مطالعه را در منطقه و نسبت به شهر صحنه نشان می دهد.

شکل ۱. نقشه موقعیت جغرافیایی روستاهای مورد مطالعه

منبع: سازمان نقشه برداری کشور، ۱۳۹۸

یافته های تحقیق

ویژگی های پاسخگویان

بررسی نمونه آماری گویای آن است که ۶۸/۸ درصد را مردان و ۳۱/۱ درصد را زنان تشکیل داده اند. همچنین از نظر متغیر سن، بیش از ۴۵/۱ درصد در رده سنی ۲۵ تا ۴۵ سال و ۵۴/۹ درصد نیز بین ۴۶ تا ۶۰ سال قرار داشته اند. بررسی تحصیلات پاسخگویان نیز نشانگر آن است که ۴۱/۳ درصد را لیسانس و ۸/۳ درصد فوق لیسانس داشته اند. همچنین ۴۳/۲ درصد دیپلم و مابقی نیز زیر دیپلم داشته اند. بنابراین از لحاظ تحصیلات نیز توزیع مناسبی وجود دارد و نمونه

آماري دارای وضعیت مطلوبی است؛ چراکه افراد باسواد مطلوب، بهتر می‌توانند به سؤالات پاسخ دهند و نتایج به‌دست آمده، تعمیم‌پذیرتر است.

سنجش میزان رضایت روستائیان نسبت به ورود گردشگران نشانگر آن است که ۲۵/۱ درصد افراد گزینه زیاد و ۶۷/۶ درصد نیز گزینه خیلی زیاد را انتخاب نموده‌اند. بنابراین در مجموع ۹۲/۷ درصد نمونه آماری، نسبت به ورود گردشگران رضایت مطلوبی دارند. نتیجه نشان داد که ۸۷/۹ درصد نمونه آماری قدرت جاذبه‌های گردشگری روستاهای مورد مطالعه را برای جذب گردشگر مناسب و زیاد ارزیابی نموده‌اند. همچنین سنجش دیدگاه نمونه آماری در زمینه میزان بازدیدکننده از روستاها نشانگر آن است که در مجموع بیش از ۴۳/۲ درصد افراد، میزان بازدیدکننده از روستاها را زیاد ارزیابی نموده‌اند. در این زمینه ۳۴/۶ درصد تعداد آن‌ها، گزینه متوسط و مابقی نیز کم را انتخاب نموده‌اند.

سنجش معناداری نرمال بودن توزیع داده‌ها

برای اینکه مشخص شود توزیع نمونه نرمال بوده یا نه، از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. با توجه به اعداد به‌دست آمده برای معیار تصمیم که کمتر از مقدار ملاک (۰/۰۵) است، می‌توان نتیجه گرفت که توزیع داده‌ها غیر نرمال است؛ چراکه سطح معناداری همه اعداد به‌دست آمده در جدول کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد و این نشان‌دهنده توزیع غیر نرمال شاخص‌ها و متغیرهای تحقیق است. لذا از آزمون‌های غیر پارامتریک برای سنجش ابعاد و شاخص‌های مختلف استفاده شده است. برای مثال مقدار معناداری برای اثرات اقتصادی گردشگری برابر با ۰/۰۰۰ بوده یا برای اثرات اجتماعی گردشگری نیز به همین مقدار (۰/۰۰۰) بوده که کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد. بنابراین مقادیر گزارش شده به‌خوبی، تأیید می‌نماید که داده‌های مورد استفاده، غیر نرمال بوده‌اند (جدول ۳).

جدول ۳. سنجش معناداری نرمال بودن توزیع داده‌ها

شاخص	تعداد نماگر	آمار کلموگراف-اسمیرنوف	معیار تصمیم (معناداری)
تأثیرات اقتصادی گردشگری	۱۱	۲/۷۹۴	۰/۰۰۰
تأثیرات اجتماعی گردشگری	۱۲	۳/۷۷۶	۰/۰۰۰
تأثیرات زیست‌محیطی گردشگری	۹	۳/۸۰۷	۰/۰۰۰
تأثیرات کالبدی گردشگری	۱۰	۲/۳۰۱	۰/۰۰۰

ارزیابی تأثیرات اقتصادی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری صحنه

بررسی نتیجه آزمون دوجمله‌ای در زمینه سنجش اثرات اقتصادی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری نشان می‌دهد به‌جز شاخص افزایش تنوع محصولات روستا با سطح معناداری برابر با ۰/۳۱۰، دیگر شاخص‌های اقتصادی در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰/۰۰۰ معنادار بوده‌اند. بررسی جهت معناداری با توجه به میانگین‌های گزارش شده نشان می‌دهد که بیشترین تأثیر اقتصادی گردشگری مربوط به شاخص افزایش هزینه زندگی با میانگین ۴/۳۱۷ و سپس بهبود کمی و کیفی صنایع دستی روستا با میانگین ۴/۰۵۷ بوده است. از دیگر تأثیرات اقتصادی گردشگری می‌توان به گسترش خدمات گردشگری با میانگین ۳/۹۳۳ و اشتغال‌زایی برای روستائیان با میانگین ۳/۱۳۹ اشاره نمود. البته میانگین هر یک از این شاخص‌ها خود گویای میزان این تأثیرگذاری است.

همچنین نتیجه نشان می‌دهد که توسعه گردشگری از لحاظ اقتصادی، کمترین تأثیر گذاری (یا بدون تأثیر گذاری)، را از جنبه‌های تغییر الگوی کشت با میانگین ۲/۷۰۴ و تغییر در ترکیب دام‌های روستا با میانگین ۲/۷۷۷ داشته است. جدول (۴) اثرات اقتصادی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری از لحاظ معناداری، جهت و میزان تأثیر گذاری را نشان می‌دهد.

جدول ۴. سنجش معناداری اثرات اقتصادی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری (آزمون دو جمله‌ای)

اثرات اقتصادی	نسبت مشاهده گروه یک (کمتر از ۳)	نسبت مشاهده گروه دو (بیشتر از ۳)	نسبت مورد آزمون	p-value	میانگین
اشتغال‌زایی برای روستاییان	۰/۶۹	۰/۳۱	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۳/۱۳۹
بهبود درآمد اهالی	۰/۴۳	۰/۵۷	۰/۵۰	۰/۰۰۹	۳/۲۴۷
بالا رفتن قیمت‌ها (کالا، اجناس، مسکن و...)	۰/۶۳	۰/۳۷	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۳/۱۹۳
گسترش سوداگری زمین	۰/۶۵	۰/۳۵	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۳/۳۱۴
افزایش تنوع محصولات روستا	۰/۵۳	۰/۴۷	۰/۵۰	۰/۳۱۰	۳/۲۶۶
تغییر الگوی کشت	۰/۷۴	۰/۲۶	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۲/۷۰۴
تغییر در ترکیب دام‌های روستا	۰/۶۹	۰/۳۱	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۲/۷۷۷
بهبود کمی و کیفی صنایع دستی	۰/۱۹	۰/۸۱	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۴/۰۵۷
گسترش خدمات گردشگری (پذیرایی، اقامتگاه و...)	۰/۲۶	۰/۷۴	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۳/۹۳۳
رونق فعالیت کشاورزی	۰/۸۲	۰/۱۸	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۲/۳۵۲
افزایش هزینه زندگی	۰/۱۲	۰/۸۸	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۴/۳۱۷

منبع: نگارنده، ۱۴۰۲

ارزیابی تأثیرات اجتماعی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری صحنه

سنجش اثرات اجتماعی توسعه گردشگری نشان می‌دهد همه شاخص‌های اجتماعی (۱۲ شاخص) در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰/۰۰۰ معنادار بوده‌اند. بررسی جهت معناداری با توجه به میانگین‌های گزارش شده بیانگر آن است که بیشترین تأثیر اجتماعی گردشگری مربوط به شاخص بهبود وسایل منزل (تلویزیون و...) با میانگین ۴/۴۷۶ و سپس افزایش کارهای جمعی و مشارکتی با میانگین ۴/۴۲۵ بوده است. از دیگر تأثیرات اجتماعی گردشگری در مناطق پیراشهری می‌توان به افزایش سواد عمومی (۳/۹۵۵)، بهبود بهداشت عمومی (۳/۶۶۹)، افزایش تعامل با نواحی هم‌جوار (۴/۱۰۱)، افزایش مهاجرت معکوس (بازگشت به روستا) (۴/۳۶۱) و افزایش تعلق مکانی به روستا (۳/۶۶۳) اشاره نمود. میانگین هر یک از این شاخص‌ها خود گویای میزان این تأثیر گذاری است. علاوه بر این مقدار نسبت مشاهده برای هر یک از شاخص‌های ذکر شده در گروه دو آزمون بیشتر از گروه یک آزمون است و این موضوع نیز تأیید کننده تأثیرات گردشگری در شاخص‌های اشاره شده است.

همچنین نتیجه نشان می‌دهد که توسعه گردشگری از لحاظ اجتماعی، کمترین تأثیر گذاری (یا بدون تأثیر گذاری)، را از جنبه‌های بهبود امنیت روستا با میانگین ۲/۳۵۲؛ تغییر الگوی مصرف در روستا با میانگین ۲/۲۷۶ و تغییر آداب و رسوم

با میانگین ۲/۲۶۹ داشته است. جدول (۵) اثرات اجتماعی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری از لحاظ معناداری، جهت و میزان تأثیرگذاری را نشان می‌دهد.

جدول ۵. سنجش معناداری اثرات اجتماعی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری (آزمون دوجمله‌ای)

میانگین	p-value	نسبت مورد آزمون	نسبت مشاهده گروه دو(بیشتر از ۳)	نسبت مشاهده گروه یک(کمتر از ۳)	اثرات اجتماعی
۳/۹۵۵	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۶۶	۰/۳۴	افزایش سواد عمومی
۳/۶۶۹	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۶۸	۰/۳۲	بهبود بهداشت عمومی
۴/۱۰۱	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۸۱	۰/۱۹	افزایش تعامل با نواحی هم‌جوار
۳/۹۵۸	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۶۹	۰/۳۱	کاهش مهاجرت
۲/۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۲۴	۰/۷۶	تغییر الگوی مصرف در روستا
۲/۲۶۹	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۱۸	۰/۸۲	تغییر آداب و رسوم (مراسم، عزاداری و...)
۴/۴۷۶	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۸۰	۰/۲۰	بهبود وسایل منزل (تلویزیون و...)
۳/۸۶۶	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۶۵	۰/۳۵	فاصله گرفتن از فرهنگ روستایی و گسترش فرهنگ شهری
۴/۳۶۱	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۸۶	۰/۱۴	افزایش مهاجرت معکوس (بازگشت به روستا)
۲/۳۵۲	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۲۵	۰/۷۵	بهبود امنیت روستا
۴/۴۲۵	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۹۴	۰/۰۶	افزایش کارهای جمعی و مشارکتی
۳/۶۶۳	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۶۹	۰/۳۱	افزایش تعلق مکانی به روستا

منبع: نگارنده، ۱۴۰۲

ارزیابی تأثیرات زیست‌محیطی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری صحنه

نتیجه آزمون دوجمله‌ای در زمینه سنجش اثرات زیست‌محیطی توسعه گردشگری نشان می‌دهد همه شاخص‌های زیست‌محیطی (۹ شاخص) در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰/۰۰۰ معنادار بوده‌اند. بررسی جهت معناداری با توجه به میانگین نشان می‌دهد که بیشترین تأثیر زیست‌محیطی گردشگری مربوط به شاخص بهبود دسترسی و کیفیت آب با میانگین ۴/۳۳۹ بوده است که یک تأثیر مثبت تلقی می‌شود. همچنین تخریب چشم‌انداز و مناظر روستا با میانگین ۴/۰۸۵ در رتبه دوم شناخته شده که یک تأثیر منفی از گردشگری در مناطق روستایی است. علاوه بر این افزایش آگاهی زیست‌محیطی روستاییان با میانگین ۴/۰۳۱ در رتبه سوم قرار گرفته است که این شاخص نیز جز تأثیرات مثبت گردشگری از لحاظ بعد زیست‌محیطی محسوب می‌شود.

همچنین نتیجه نشان می‌دهد که توسعه گردشگری از لحاظ زیست‌محیطی، کمترین تأثیرگذاری (یا بدون تأثیرگذاری)، را از جنبه‌های افزایش فضای سبز و زیباسازی روستا با میانگین ۲/۰۰۶؛ عدم رهاسازی زباله در معابر با میانگین ۲/۰۲۵ و دفع بهداشتی زباله‌ها و فاضلاب خانگی با میانگین ۲/۱۵۸ داشته است. جدول (۶) اثرات زیست‌محیطی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری از لحاظ معناداری، جهت و میزان تأثیرگذاری را نشان می‌دهد.

جدول ۶. سنجش معناداری اثرات زیست محیطی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری (آزمون دوجمله‌ای)

میانگین	p-value	نسبت مورد آزمون	نسبت مشاهده گروه دو (بیشتر از ۳)	نسبت مشاهده گروه یک (کمتر از ۳)	اثرات زیست محیطی
۴/۰۳۱	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۸۰	۰/۲۰	افزایش آگاهی زیست محیطی روستاییان
۲/۰۲۵	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۱۹	۰/۸۱	عدم رهاسازی زباله در معابر
۲/۱۵۸	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۱۱	۰/۸۹	دفع بهداشتی زباله‌ها و فاضلاب خانگی
۲/۰۰۶	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۱۶	۰/۸۴	افزایش فضای سبز و زیباسازی روستا
۴/۰۸۵	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۷۴	۰/۲۶	تخریب چشم انداز و مناظر روستا
۴/۳۳۹	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۹۲	۰/۰۸	بهبود دسترسی و کیفیت آب
۱/۹۰۱	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۱۳	۰/۸۷	بهبود بهداشت محیط روستا
۳/۶۹۸	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۷۱	۰/۲۹	حفاظت از جاذبه‌های طبیعی و تاریخی روستا
۳/۹۱۱	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۶۹	۰/۳۱	فشار زیاد جمعیت گردشگر به طبیعت روستا

منبع: نگارنده، ۱۴۰۲

ارزیابی تأثیرات کالبدی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری صحنه

نتیجه آزمون دوجمله‌ای در زمینه سنجش اثرات کالبدی گردشگری نشان می‌دهد همه شاخص‌های کالبدی (۱۰ شاخص) در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰/۰۰۰ معنادار بوده‌اند. بررسی نتایج نشان می‌دهد که بیشترین تأثیر کالبدی گردشگری مربوط به شاخص بازسازی بناهای قدیمی با میانگین ۴/۱۳۹ بوده است که یک تأثیر مثبت تلقی می‌شود. همچنین تغییر الگوی مسکن روستا با میانگین ۴/۱۰۴ در رتبه دوم شناخته شد. علاوه بر این گسترش معماری شهری با میانگین ۴/۰۹۸ در رتبه سوم قرار گرفته است که این شاخص نیز جز تأثیرات منفی گردشگری از لحاظ بعد کالبدی محسوب می‌شود. همچنین نتیجه نشانگر این مطلب است که توسعه گردشگری از لحاظ کالبدی، کمترین تأثیر گذاری (یا بدون تأثیر گذاری)، را از جنبه‌های تخریب مزارع با میانگین ۲/۱۱۷ و تغییر مصالح خانه‌ها به سبک شهری با میانگین ۲/۵۰۱ داشته است. جدول (۷) اثرات کالبدی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری از لحاظ معناداری، جهت و میزان تأثیر گذاری را نشان می‌دهد.

جدول ۷. سنجش معناداری اثرات کالبدی توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری (آزمون دوجمله‌ای)

میانگین	p-value	نسبت مورد آزمون	نسبت مشاهده گروه دو (بیشتر از ۳)	نسبت مشاهده گروه یک (کمتر از ۳)	اثرات کالبدی
۴/۰۱۲	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۷۴	۰/۲۶	افزایش ساخت و ساز در روستا
۴/۰۶۰	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۸۱	۰/۱۹	بهبود راه ارتباطی به روستا
۴/۰۸۵	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۸۰	۰/۲۰	بهبود شبکه معابر و خیابان‌های روستا
۴/۱۰۴	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۸۰	۰/۲۰	تغییر الگوی مسکن روستا
۴/۰۹۸	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۷۴	۰/۲۶	گسترش معماری شهری
۲/۵۰۱	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۲۵	۰/۷۵	تغییر مصالح خانه‌ها به سبک شهری
۳/۸۱۹	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۷۷	۰/۲۳	گسترش تغییر کاربری اراضی به تجاری...
۳/۷۴۲	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۶۷	۰/۳۳	تخریب باغات
۴/۱۳۹	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۸۱	۰/۱۹	بازسازی بناهای قدیمی
۲/۱۱۷	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۲۵	۰/۷۵	تخریب مزارع

منبع: نگارنده، ۱۴۰۲

اولویت‌بندی مجموع تأثیرات توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری

برای آنکه معناداری تفاوت و اولویت‌بندی مجموع اثرات توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری اعم از اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی (مجموع ۴۲ شاخص) مشخص شود از آزمون فریدمن استفاده شده است. نتیجه آزمون فریدمن جهت سنجش معناداری تفاوت اثرات گردشگری نشان می‌دهد که در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰/۰۰۰ معنادار بوده‌اند. بنابراین اثرات توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری بر اساس دیدگاه جامعه آماری دارای تفاوت معناداری بوده و وضعیت متفاوتی نیز می‌توانند داشته باشند. مقدار کای اسکوئر نیز برابر با ۳۹۲۹/۳۲۳ بوده است (جدول ۸).

جدول ۸. معناداری و اولویت‌بندی مجموع اثرات توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری

شاخص سنجش	مقادیر سنجش
سطح معناداری	۰/۰۰۰
کای اسکوئر	۳۹۲۹/۳۲۳
درجه آزادی	۴۱
حجم نمونه	۳۱۵

منبع: نگارنده، ۱۴۰۲

بررسی میانگین رتبه‌ای آزمون فریدمن بیانگر آن است که بیشترین میانگین رتبه‌ای مربوط به شاخص افزایش کارهای جمعی و مشارکتی با مقدار ۲۹/۶۷ بوده است که بیشترین تفاوت را میان ۴۲ اثر توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری نشان می‌دهد. همچنین شاخص افزایش هزینه زندگی با میانگین ۲۹/۱۵ و همچنین شاخص بهبود وسایل منزل (تلویزیون و....) با میانگین ۲۹/۰۷ در رتبه‌های دوم و سوم شناخته شده‌اند. علاوه بر این شاخص بهبود بهداشت محیط روستا با میانگین ۹/۱۹ و شاخص افزایش فضای سبز و زیباسازی روستا با میانگین ۹/۸۳ کمترین تفاوت را داشته‌اند. جدول (۹) اولویت‌بندی اثرات توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری را نشان می‌دهد.

جدول ۹. اولویت‌بندی مجموع اثرات توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری (آزمون فریدمن)

رتبه	میانگین رتبه	اثرات توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری
۱	۲۹/۶۷	افزایش کارهای جمعی و مشارکتی
۲	۲۹/۱۵	افزایش هزینه زندگی
۳	۲۹/۰۷	بهبود وسایل منزل (تلویزیون و....)
۴	۲۸/۱۰	افزایش مهاجرت معکوس (بازگشت به روستا)
۵	۲۷/۹۱	بهبود دسترسی و کیفیت آب
۶	۲۷/۸۷	گسترش معماری شهری
۷	۲۷/۴۷	تغییر الگوی مسکن روستا
۸	۲۷/۳۵	بهبود شبکه معابر و خیابان‌های روستا
۹	۲۷/۲۸	افزایش تعامل با نواحی هم‌جوار
۱۰	۲۷/۰۳	بازسازی بناهای قدیمی
۱۱	۲۶/۷۵	افزایش ساخت‌وساز در روستا
۱۲	۲۶/۷۱	بهبود راه ارتباطی به روستا
۱۳	۲۶/۵۲	کاهش مهاجرت
۱۴	۲۶/۲۵	افزایش آگاهی زیست‌محیطی روستاییان
۱۵	۲۶/۲۴	تخریب چشم‌انداز و مناظر روستا

تأثیرات گردشگری در فضاهای پیراشهری... (صفری علی اکبری)

۱۶	۲۶/۰۳	بهبود کمی و کیفی صنایع دستی
۱۷	۲۵/۹۹	افزایش سواد عمومی
۱۸	۲۵/۷۹	فشار زیاد جمعیت گردشگر به طبیعت روستا
۱۹	۲۵/۱۱	گسترش تغییر کاربری اراضی به تجاری، مسکونی و...
۲۰	۲۴/۷۶	تخریب باغات
۲۱	۲۳/۷۸	فاصله گرفتن از فرهنگ روستایی و گسترش فرهنگ شهری
۲۲	۲۳/۷۱	گسترش خدمات گردشگری (پذیرایی، اقامتگاه و...)
۲۳	۲۳/۵۱	حفاظت از جاذبه‌های طبیعی و تاریخی روستا
۲۴	۲۳/۲۶	بهبود بهداشت عمومی
۲۵	۲۲/۱۵	افزایش تعلق مکانی به روستا
۲۶	۲۰/۳۲	افزایش تنوع محصولات روستا
۲۷	۱۹/۶۰	بهبود درآمد اهالی
۲۸	۱۹/۱۲	گسترش سوداگری زمین
۲۹	۱۸/۲۳	بالا رفتن قیمت‌ها (کالا، اجناس، مسکن و...)
۳۰	۱۷/۹۷	اشتغال‌زایی برای روستاییان
۳۱	۱۶/۵۲	تغییر در ترکیب دام‌های روستا
۳۲	۱۵/۳۰	تغییر الگوی کشت
۳۳	۱۳/۶۵	بهبود امنیت روستا
۳۴	۱۳/۴۳	تغییر مصالح خانه‌ها به سبک شهری
۳۵	۱۳/۰۸	تغییر الگوی مصرف در روستا
۳۶	۱۲/۹۸	رونق فعالیت کشاورزی
۳۷	۱۲/۳۵	تغییر آداب و رسوم (مراسم، عزاداری و...)
۳۸	۱۲/۲۸	تخریب مزارع
۳۹	۱۱/۲۳	دفع بهداشتی زیاله‌ها و فاضلاب خانگی
۴۰	۱۰/۴۹	عدم رهاسازی زیاله در معابر
۴۱	۹/۸۳	افزایش فضای سبز و زیباسازی روستا
۴۲	۹/۱۵	بهبود بهداشت محیط روستا

منبع: نگارنده، ۱۴۰۲

تحلیل معناداری تفاوت روستاها از لحاظ تأثیرات توسعه گردشگری

در این بخش هدف بررسی تفاوت روستاها از لحاظ تأثیرات توسعه گردشگری است. برای بررسی این موضوع از آزمون کروסקال والیس استفاده شده است. در تفسیر نتایج تفاوت روستاها از لحاظ تأثیرات توسعه گردشگری بایستی این گونه تشریح نمود که تفاوت معناداری برای اثرات اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی گردشگری در مناطق روستایی کمتر از ۰/۰۵ قرار دارد. به عبارت دیگر با اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت که تأثیرات گردشگری در گروه‌های مختلف روستایی متفاوت است. لذا بین سه روستای بررسی شده شامل در که، گروس علیا و بیدسرخ از لحاظ اثرات اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی گردشگری تفاوت معناداری وجود دارد. بررسی معناداری مجموع تأثیرات در سطح کمتر از ۰/۰۵ و برابر با ۰/۰۰۰ نیز تائید کننده این مطلب است (جدول ۱۰).

جدول ۱۰. معناداری تفاوت روستاها از لحاظ تأثیرات توسعه گردشگری (آزمون کروسکال-والیس)

تأثیرات توسعه گردشگری	Chi-Square	DF	Sig	معناداری یا عدم معناداری
تأثیرات اقتصادی گردشگری	۶/۸۸۱	۲	۰/۰۳۲	معنادار
تأثیرات اجتماعی گردشگری	۴۹/۱۴۸	۲	۰/۰۰۰	معنادار
تأثیرات زیست محیطی گردشگری	۹۹/۳۲۲	۲	۰/۰۰۰	معنادار
تأثیرات کالبدی گردشگری	۲۸/۹۱۸	۲	۰/۰۰۰	معنادار
مجموع تأثیرات گردشگری	۸۱/۳۷۶	۲	۰/۰۰۰	معنادار

منبع: نگارنده، ۱۴۰۲

برای اینکه مشخص شود در کدام روستا، میزان تفاوت بیشتر و در کدام یک کمتر است می توان به میانگین رتبه‌ای آزمون آماری کروسکال-والیس مراجعه نمود (جدول ۱۱). بررسی اثرات اقتصادی توسعه گردشگری نشان می دهد که روستای بیدسرخ با میانگین رتبه‌ای برابر با ۱۷۳/۸، بیشترین تأثیر اقتصادی را از گردشگری پذیرفته است. همچنین از لحاظ تأثیرات اجتماعی، بیشترین تفاوت مربوط به روستای گروس علیا با میانگین ۲۱۰ بوده است. علاوه بر این از لحاظ زیست محیطی بیشترین تفاوت از لحاظ تأثیر گردشگری مربوط به روستای گروس علیا با میانگین ۲۳۲/۵ و از لحاظ کالبدی مربوط به روستای درکه با میانگین ۱۸۰/۵ بوده است. بررسی میانگین رتبه‌ای در زمینه مجموع تأثیرات گردشگری نشان می دهد که بیشترین تفاوت یا تأثیرات گردشگری مربوط به روستای گروس علیا با میانگین ۲۳۴/۶ بوده است. بنابراین می توان نتیجه گرفت که گردشگری به یک نسبت در مناطق روستایی، تأثیرگذار نبوده و میزان تأثیرات آن با توجه به ظرفیت‌ها، چالش و منابع گردشگری متفاوت بوده است.

جدول ۱۱. تعیین تفاوت روستاها از لحاظ تأثیرات توسعه گردشگری

روستاها	حجم نمونه	شاخص‌ها- میانگین رتبه‌ها			
		تأثیرات اقتصادی	تأثیرات اجتماعی	تأثیرات زیست محیطی	تأثیرات کالبدی
درکه	۱۷۲	۱۴۸/۵	۱۸۴/۷	۱۹۴/۶	۱۸۰/۵
بیدسرخ	۱۲۷	۱۷۳/۸	۱۱۵/۲	۹۹/۰۱	۱۲۴/۷
گروس علیا	۱۶	۱۳۴/۶	۲۱۰/۰	۲۳۲/۵	۱۷۹/۳

منبع: نگارنده، ۱۴۰۲

نتیجه‌گیری

مناطق پیراشهری از مهم‌ترین مناطقی هستند که تحت تأثیر عوامل درونی و بیرونی دچار تغییر و تحول می شوند. برخی از عوامل بیرونی تأثیرگذار در نتیجه کارکردهای شهری اتفاق می افتد. در همین راستا ظرفیت‌های توسعه هر منطقه از جمله گردشگری می تواند در این زمینه به عنوان یک متغیر میانجی نقش مهمی ایفا نماید. در واقع گردشگری روستاهای پیرامونی به واسطه همین موقعیت جغرافیایی، متفاوت تر از دیگر روستاها می تواند باشد. لذا بررسی چنین

مناطقى از لحاظ گردشگری می‌تواند راهگشای برخی مشکلات و مسائل باشد. در این پژوهش به بررسی اثرات گردشگری و تفاوت‌های این موضوع در مناطق پیراشهری صحنه در استان کرمانشاه تأکید شده است.

نتیجه پژوهش نشان داد که گردشگری، دارای اثرات متنوع اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست‌محیطی متنوعی است که برخی از این اثرات مثبت و برخی نیز منفی محسوب می‌شوند. از مهم‌ترین اثرات مثبت گردشگری می‌توان به بهبود کمی و کیفی صنایع دستی روستا، گسترش خدمات گردشگری، اشتغال‌زایی برای روستاییان، بهبود وسایل منزل (تلویزیون و...)، افزایش کارهای جمعی و مشارکتی، افزایش تعامل با نواحی هم‌جوار، افزایش سواد عمومی، بهبود دسترسی و کیفیت آب، افزایش آگاهی زیست‌محیطی روستاییان، بازسازی بناهای قدیمی اشاره نمود. همچنین گردشگری دارای اثرات منفی نیز می‌باشد که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به افزایش هزینه زندگی، تغییر الگوی مصرف در روستا، تخریب چشم‌انداز و مناظر روستا، گسترش معماری شهری، تغییر الگوی مسکن روستا، تغییر مصالح خانه‌ها به سبک شهری، تخریب مزارع در مناطق پیراشهری اشاره نمود. نتیجه این بخش از تحقیق با تحقیقات لاکجانووا (۲۰۱۹)، آندراز و همکاران (۲۰۱۹)، بالوچ و همکاران (۲۰۲۳)، امینی و همکاران (۱۳۹۴)، اصغری و جعفری (۱۳۹۷) و صفری علی اکبری و صادقی (۱۳۹۹) همپوشانی دارد؛ چراکه در تحقیقات ذکر شده هم به اثرات منفی گردشگری و هم به اثرات مثبت اشاره شده است. نتایج اشاره شده در این تحقیقات تأیید می‌نماید که گردشگری دارای اثرات متنوعی از جمله اشتغال‌زایی، بهبود مشارکت، نوسازی، اهمیت محیط‌زیست، گسترش خدمات و... است.

در مجموع نتیجه تأیید کننده این مطلب است که با گسترش گردشگری و گردشگری شدن روستاهای پیراشهری، وضعیت مناطق روستایی نیز رو به بهبود بوده است. البته نتایج نشان می‌دهد که این تفاوت و تأثیرات در همه روستاها یکسان نبوده و روستاهای پیراشهری به واسطه موقعیت، منابع، میزان جذب گردشگر و شاخص‌های گوناگون دیگر، تأثیرپذیری متفاوتی از گردشگری داشته‌اند. به عبارت دیگر سه روستای در که، گروس علیا و بیدسرخ، از روند و توسعه گردشگری تأثیرات و تغییرات یکسانی نپذیرفته‌اند. نتایج این بخش از تحقیق با تحقیقات سامرس و همکاران (۲۰۱۹)، صفری علی اکبری و صادقی (۱۳۹۸) و پیرانی و همکاران (۱۴۰۰) همخوانی دارد؛ چراکه در این تحقیقات علاوه بر ذکر اثرات گردشگری، به تفاوت وضعیت مناطق از جمله مناطق روستایی با بهبود روند گردشگری اشاره شده است. به عبارت دیگر تأیید می‌شود که با گردشگری شدن روستا و رونق این بخش، توسعه مناطق پیراشهری نیز تسریع شده است.

در مجموع نتایج این پژوهش تأیید می‌نماید که گردشگری اثرات مثبت و منفی زیادی بر وضعیت مناطق پیراشهری دارد و برنامه‌ریزی مناسب در این زمینه می‌تواند به بهبود کیفیت شاخص‌های توسعه گردشگری منجر شود. با توجه به نتایج این پژوهش چند پیشنهاد ارائه می‌شود. ۱- در راستای کنترل برخی ناهنجاری‌ها در مناطق پیراشهری به واسطه موقعیت جغرافیایی از جمله گسترش معماری شهری در روستاها، روی این موضوع دقت و نظارت بیشتری انجام شود تا روستاها از روستا بودن خود فاصله نگیرند. ۲- آموزش و فرهنگ‌سازی مناطق پیراشهری در حوزه گردشگری، از دیگر پیشنهادهایی است که بایستی جهت توسعه پایدار گردشگری اجرا شود. ۳- پیشنهاد می‌شود که سرمایه‌گذاری مشترک دهیاری‌ها و شهرداری شهر صحنه در زمینه گردشگری مورد تأکید باشد. ۴- در راستای رونق بخش گردشگری در مناطق پیراشهری صحنه، بایستی روی تبلیغات و رسانه‌ای نمودن جاذبه‌ها و منابع گردشگری تأکید و برنامه‌ریزی شود. ۵- پیشنهاد می‌شود که خدمات اقامتی و تفریحی مورد نیاز گردشگران در سطح شهر صحنه و

روستاهای پیراشهری، برنامه‌ریزی و توسعه باید. ۶- پیشنهاد می‌شود با تشکیل کارگروه توسعه گردشگری در مناطق پیراشهری، از افزایش اثرات منفی گردشگری ممانعت شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی با عنوان " بررسی و تحلیل اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی روستاهای پیراشهری در نتیجه توسعه گردشگری (مورد مطالعه، روستاهای پیراشهری صحنه)" از طریق گزینش پژوهشی دانشگاه پیام نور ایران است. از همه افرادی که به طرق مختلف در انجام این پژوهش یاری رسانده‌اند، تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- اصغری، سمیرا؛ جعفری، حمید. ۱۳۹۷. بررسی اثرات گردشگری در توسعه اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان تالش)، مجله جغرافیا، ۱۶(۵۷):صص ۱۵۸-۱۷۱.
- امینی، عباس؛ بختی، سمیرا؛ باباجمال، فرهاد. ۱۳۹۴. ارزیابی نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق روستایی. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری. ۱۰(۳۰):صص ۷۷-۱۰۶.
- بدری، علی؛ مطیعی لنگرودی، حسن؛ سلمانی، محمد؛ علیقلی فیروزجایی، ناصر. ۱۳۸۸. اثرات اقتصادی گردشگری بر نواحی روستایی، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، ۱۲(۲):صص ۱۳-۳۵.
- پیرانی، محمد؛ خسروی راد، مژگان؛ اصغری لقمجانی، صادق. ۱۴۰۰. بررسی اثرات اقتصادی و اجتماعی گردشگری در روستاهای پیرامونی گلفشان شهرستان کنارک، پنجمین کنگره بین‌المللی توسعه کشاورزی، منابع طبیعی، محیط‌زیست و گردشگری ایران، تبریز.
- خداپناه، کیومرث. ۱۴۰۱. ارزیابی اثرات زیست‌محیطی گردشگری در توسعه پایدار روستایی، مجله فضای جغرافیایی، ۲۲(۴):صص ۱۷۱-۱۸۹.
- ذال، محمدحسن؛ تبریزی، نازنین؛ فیروزجایی، مهر علی تبار. ۱۳۹۵. اثرات گردشگری مذهبی بر فضاهای روستایی. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی. ۵(۱):صص ۸۳-۱۰۲.
- رحمانی فیروزجاه، علی؛ رضایی پاشا، صدیقه؛ مهرعلی تبار فیروزجاه، مرتضی. ۱۳۹۴. اثرات و پیامدهای زیست‌محیطی گردشگری در نواحی روستایی، مجله مطالعات اجتماعی-فرهنگی، ۴(۲):صص ۱۲۵-۱۴۳.
- صفری علی‌اکبری، مسعود؛ صادقی، حجت‌الله. ۱۳۹۹. اثرات گردشگری در تحولات سکونتگاه‌های پیراشهری شهرستان ایذه. مجله توسعه فضاهای پیراشهری، ۲(۲):صص ۱۱۱-۱۲۸.
- صفری علی‌اکبری، مسعود؛ صادقی، حجت‌الله. ۱۳۹۸. نقش گردشگری شهر ایذه در تحولات روستاهای پیرامونی. مجله توسعه فضاهای پیراشهری، ۱(۲):صص ۵۹-۷۰.
- مهدوی، مسعود؛ قدیری معصوم، مجتبی؛ قهرمانی، نسرین. ۱۳۸۷. اثرات گردشگری بر توسعه روستایی با نظرسنجی از روستایان دره کن و سولقان، مجله روستا و توسعه، ۱۱(۲):صص ۳۹-۶۰.
- Aji, R. R. 2020. **Tourism social entrepreneurship in community-based tourism: A case study of Pentingsari tourism village.** In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, 447(1), 43-59.
- Andraz, M., Jorge, N, a, Nelia, M & Gonçalves, H, S. 2019. **regional asymmetries: Empirical evidence for Portugal,** Tourism Management, 50(2), 257-267.

- Baloch, Q. B., Shah, S. N., Iqbal, N., Sheeraz, M., Asadullah, M., Mahar, S., & Khan, A. U. 2023. **Impact of tourism development upon environmental sustainability: A suggested framework for sustainable ecotourism.** *Environmental Science and Pollution Research*, 30(3), 5917-5930.
- Belotti, S. 2019. **“Sharing” tourism as an opportunity for territorial regeneration: the case of Iseo Lake, Italy.** *Hungarian Geographical Bulletin*, 68(1), 79-91.
- Bertocchi, D., & Visentin, F. 2019. **“The overwhelmed city”:** Physical and social over-capacities of global tourism in Venice. *Sustainability*, 11(24), 1-17.
- Chai, Y., Qiao, W., Hu, Y., He, T., Jia, K., Feng, T., & Wang, Y. 2021. **Land-use transition of tourist villages in the metropolitan suburbs and its driving forces: a case study of she village in nanjing city, China.** *Land*, 10(2), 1-19.
- Chang, S. H., Hernández-Díaz, R. J., & Lo, W. S. 2020. **The impact of low-carbon service operations on responsible tourist behavior: The psychological processes of sustainable cultural tourism.** *Sustainability*, 12(12), 1-21.
- Chen, X., & Chen, H. 2020. **Differences in preventive behaviors of COVID-19 between urban and rural residents: lessons learned from a cross-sectional study in China.** *International journal of environmental research and public health*, 17(12), 17-39.
- Dašić, D., Živković, D., & Vujić, T. 2020. **Rural tourism in development function of rural areas in Serbia.** *Економика пољопривреде*, 67(3), 719-733.
- Eichelberger, S., Heigl, M., Peters, M., & Pikkemaat, B. 2021. **Exploring the role of tourists: Responsible behavior triggered by the COVID-19 pandemic.** *Sustainability*, 13(11), 31-49.
- Gururani, S. 2020. **Cities in a world of villages: Agrarian urbanism and the making of India’s urbanizing frontiers.** *Urban Geography*, 41(7), 971-989.
- Hou, L., Wu, F., & Xie, X. 2020. **The spatial characteristics and relationships between landscape pattern and ecosystem service value along an urban-rural gradient in Xi’an city, China.** *Ecological Indicators*, 108(1), 18-35.
- Lubis, H., Rohmatillah, N., & Rahmatina, D. 2020. **Strategy of tourism village development based on local wisdom.** *Jurnal Ilmu Sosial Dan Humaniora*, 9(2), 320-329.
- Lwoga, N. B., & Maturo, E. 2020. **Motivation-based segmentation of rural tourism market in African villages.** *Development Southern Africa*, 37(5), 773-790.
- Mikulić, J., Vizek, M., Stojčić, N., Payne, J. E., Časni, A. Č., & Barbić, T. 2021. **The effect of tourism activity on housing affordability.** *Annals of Tourism Research*, 90(2), 1-18.
- Musavengane, R. 2019. **Small hotels and responsible tourism practice: Hoteliers’ perspectives.** *Journal of cleaner production*, 220(1), 786-799.
- Osin, R. F., Purwaningsih, N. K., & Anggayana, I. W. A. 2021. **The Model of Development Tourism Village Through the Involvement of Millennial Generation in Bali.** *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 8(1), 300-306.
- Paul, R., Arif, A. A., Adeyemi, O., Ghosh, S., & Han, D. 2020. **Progression of COVID-19 from urban to rural areas in the United States: a spatiotemporal analysis of prevalence rates.** *The Journal of Rural Health*, 36(4), 591-601.
- Putro, H. P. N., Abbas, E. W., & Aprilla, W. 2021. **Impact of Tourism for Economic Activities of Riverbank Communities in the Jingah River District, Banjarmasin City.** In 2nd International Conference on Social Sciences Education (ICSSE 2020) (pp. 372-375). Atlantis Press.
- Ramadhani, R., Suswanta, S., & Shaddiq, S. 2021. **E-Marketing of village tourism development strategy (Case study in the tourist village puncak sosok).** *Journal of Robotics and Control (JRC)*, 2(2), 72-77.
- Richards, G. 2020. **Designing creative places: The role of creative tourism.** *Annals of tourism research*, 85(1), 1-18.
- Suryawati, D. A., Dewi, S. P. A. A. P., Osin, R. F., & Anggayana, I. W. A. 2021. **The Role of Women in Protecting the Village and Rural Tourism in Timpag Village.** *Jurnal Manajemen Pelayanan Hotel*, 5(2), 74-79.

- Tang, R. 2023. **Digital economy drives tourism development—Empirical evidence based on the UK.** Economic research-Ekonomska istraživanja, 36(1), 2003-2020.
- Xu, J., Yang, M., Hou, C., Lu, Z., & Liu, D. 2021. **Distribution of rural tourism development in geographical space: a case study of 323 traditional villages in Shaanxi, China.** European Journal of Remote Sensing, 54(sup2), 318-333.
- Yao, R., Wang, L., Huang, X., Gong, W., & Xia, X. 2019. **Greening in rural areas increases the surface urban heat island intensity.** Geophysical Research Letters, 46(4), 2204-2212.